

Projekt

z dnia 22 grudnia 2020 r.
Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY POWIATU PROSZOWICKIEGO**

z dnia ..... 2020 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Proszowickim na lata 2021 - 2026

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 920), art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020r., poz. 218 z późn.zm.), Rada Powiatu Proszowickiego uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się "Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Proszowickim na lata 2021 - 2026, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Proszowickiego i Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021r.

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
W POWIECIE PROSZOWICKIM
NA LATA 2021 – 2026**

PROSZOWICE 2020

SPIS TREŚCI

CZEŚĆ I

Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Proszowickiego 3

CZEŚĆ II

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie 21

CZEŚĆ III

Program Profilaktyczny Promujący i Wdrażający Prawidłowe Metody Wychowawcze w Rodzinach Zagrożonych Przemocą.....32

CZEŚĆ IV

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie 40

CZEŚĆ V

Program psychologiczno – terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie 47

CZĘŚĆ I

Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Proszowickiego

SPIS TREŚCI

1. Charakterystyka Powiatu Proszowickiego	4
2. Działania Ośrodków Pomocy Społecznej – Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	5
3. Działania podejmowane przez Komendę Powiatową Policji w Proszowicach	8
4. Postępowania prowadzone przez Sąd Rejonowy w Krakowie dla Krakowa – Nowej Huty	13
5. Działania podejmowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach	16

Wykaz tabel

Wykaz wykresów

1. Charakterystyka Powiatu Proszowickiego

Powiat proszowicki jest częścią województwa małopolskiego. Został utworzony w 1999r. w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Proszowice. Powierzchnia powiatu proszowickiego wynosi 414,6 km² co stanowi 2,7 % powierzchni województwa, 0,13% powierzchni kraju. Powiat leży w odległości ok. 30 km od Krakowa i graniczy z powiatami miechowskim, bocheńskim, brzeskim, tarnowskim, krakowskim ziemskim i kazimierskim (woj. świętokrzyskie).

Powiat tworzy 6 gmin:

- 3 miejsko - wiejskie: Proszowice, Nowe Brzesko i Koszyce,
- 3 wiejskie: Koniusza, Pałecznicza i Radziemice.

W skład powiatu wchodzi 135 miejscowości.

Na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego na terenie powiatu zamieszkuje 43.222 mieszkańców, z czego 50,7% (21 935) stanowią kobiety, a 49,3% (21 287) mężczyźni (dane GUS na dzień 31.12.2019r.). Ogólna liczba osób w Powiecie Proszowickim w 2019r. w porównaniu z 2002r. spadła o 499 osób. Gęstość zaludnienia w powiecie proszowickim wynosi 105 osób, w województwie 224 osób, w kraju 123 osób.

Ludność powiatu w podziale na poszczególne gminy przedstawia się następująco: (stan na 31.XII.2019r.):

Pałecznicza – 3568 osób

Proszowice – 16139 osób

Radziemice – 3342 osób

Nowe Brzesko – 5712 osób

Koszyce – 5454 osób

Koniusza – 9007 osób

Powiat - 43 222

Województwo – 3 410 901.

Diagnozę problemu opracowano na podstawie danych będących w posiadaniu PCPR, otrzymanych z Komendy Powiatowej Policji w Proszowicach, Ośrodków Pomocy Społecznej położonych na obszarze terenu powiatu proszowickiego, Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie, Prokuratury Rejonowej Kraków-Nowa Huta, I i II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty oraz Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2. Działania Ośrodków Pomocy Społecznej – Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w każdej gminie powinien powstać i funkcjonować **zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie**, powołany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Zespół interdyscyplinarny powinien być elementem tworzonego przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

1. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
2. podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
3. inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
4. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach;
5. udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
6. inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Praca w zespołach interdyscyplinarnych stwarza możliwość tworzenia koalicji organizacji i służb o charakterze strategicznym, współdziałania przy prowadzeniu oddziaływań interwencyjnych i pomocowych, uwzględniającego różne perspektywy widzenia przedmiotowych spraw (medycznego, prawnego, psychologicznego, społecznego, etycznego).

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

W ramach diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Proszowickiego uzyskano informacje dotyczące 6 zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie funkcjonujących przy Ośrodku Pomocy Społecznej – tj. Proszowice, Koniusza, Radziemice Pałecznicza, Koszyce i Nowe Brzesko. Poniższa tabela przedstawia dane Ośrodków Pomocy Społecznej z zakresu prowadzonych procedur Niebieskie Karty.

Tabela 1. Działania podejmowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie powiatu proszowickiego w zakresie procedury „Niebieskie Karty”

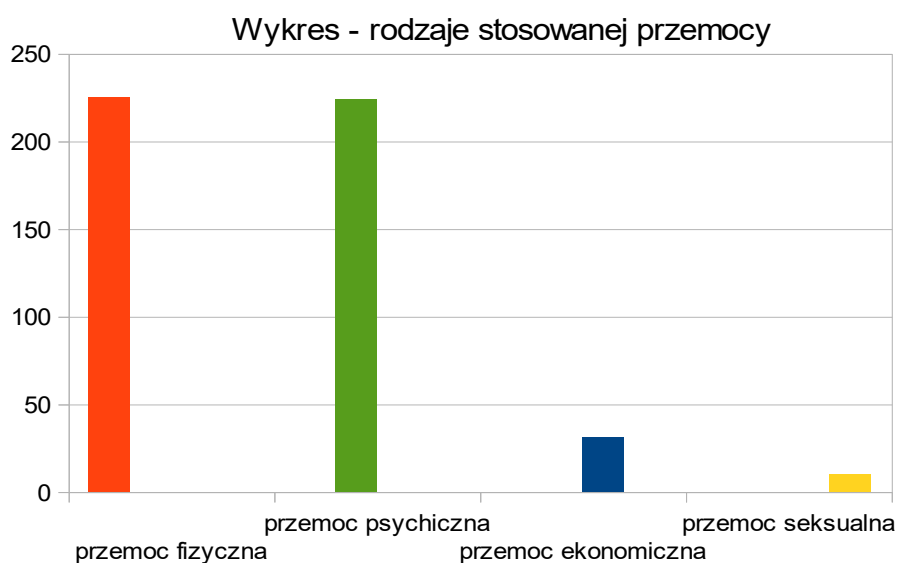
Lp.	Działania podejmowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie powiatu proszowickiego w zakresie procedury „Niebieskie Karty”		Liczba			
			2016	2017	2018	2019
1.	Prowadzone procedury „Niebieskie Karty”		70	82	82	64
2.	wszczęte procedury „Niebieskie Karty”		33	45	44	31
	w tym:	wszczęte przez Policję	24	32	35	25
		wszczęte przez placówkę oświaty	0	0	0	0
		wszczęte przez placówkę ochrony zdrowia	0	0	0	0
		wszczęte przez OPS	8	12	8	6
		Wszczęte przez PCPR	1	1	1	0
3.	Liczba rodzin uwikłanych w przemoc, w których dodatkowo występował problem:					
	uzależnienia		29	32	40	32
	bezrobocia		13	8	5	7
	niewydolności opiekuńczo - wychowawczej		10	7	3	8
	choroby psychicznej		2	2	5	2
4.	Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy:					
	Przemoc fizyczna		46	60	67	52
	Przemoc psychiczna		49	57	59	59
	Przemoc ekonomiczna		5	8	6	12
	Przemoc seksualna		4	4	0	2
5.	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”					
	W tym, na skutek:	Ustania przemocy w rodzinie	22	27	30	16
		Zrealizowania indywidualnego planu pomocy	9	9	27	15
		Niepotwierdzenia faktu przemocy w rodzinie	10	9	18	1

6.	Liczba przekazanych zawiadomień do organów ścigania (Policji, Prokuratury) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie	4	2	0	1
----	---	---	---	---	---

W odniesieniu do działań określonych hasłem „Niebieska Karta” należy zwrócić uwagę na okoliczność, iż dokumentacja związana ze sporządzaniem takiej karty dla poszczególnych służb różni się, choć założenia i cele procedury są wspólne. Różnice wynikają z tego, że każda z wymienionych instytucji ma określone kompetencje i możliwości, a co za tym idzie zbiera informacje dostosowane do specyfiki pomocy jakiej może udzielić. Liczba prowadzonych przez Ośrodki Pomocy Społecznej procedur „Niebieskie Karty” na terenie powiatu proszowickiego wyniosła, w latach 2016 – 2019 - 298 procedur, z tego w tych latach zostało wszczętych 153 procedury, ponadto 116 zostało sporządzonych przez Policję. W 2017 tendencja wszczynanych procedur była zwyżkowa natomiast już w kolejnych latach obserwuje się malejącą liczbę wszczynanych procedur.

Wśród rodzin uwikłanych w przemoc, w większości dodatkowo występował problem uzależnienia od alkoholu, który jednak nigdy nie usprawiedliwia stosowania wobec bliskich przemocy.

W latach 2016 – 2019 najczęstszym rodzajem stosowanej przemocy była przemoc fizyczna na równi jednak z przemocą psychiczną, jakże trudną do udowodnienia, ponieważ nie zostawia widocznych śladów. Poniższy wykres przedstawia także liczbę przypadków stosowania przemocy ekonomicznej oraz seksualnej.

Źródło: dane z Ośrodków Pomocy Społecznej

3. Działania podejmowane przez Komendę Powiatową Policji w Proszowicach

Tabela 2. Działania podjęte przez Komendę Powiatową Policji w Proszowicach w zakresie interwencji domowych oraz procedury „Niebieskie Karty”

Lp.	Działania podejmowane przez Policję w powiecie proszowickim w zakresie interwencji domowych oraz procedury „Niebieskie Karty”		Liczba			
			2016	2017	2018	2019
1.	Liczba podejmowanych interwencji domowych		542	654	629	624
	w tym:	Liczba podejmowanych interwencji domowych z powodu przemocy w rodzinie	23	35	30	20
2.	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty A”		23	35	35	20
	w tym:	Liczba formularzy wszczynających procedurę	20	35	35	19
		Liczba formularzy dotyczących <u>kolejnych</u> przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwania procedury	3	0	0	1
3.	Liczba formularzy „Niebieskie Karty A” według miejsca zamieszkania osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą		23	35	35	20
	w tym:	miasto	1	7	6	5
		wieś	22	28	29	15
4.	Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą		23	35	37	25
	w tym:	kobiet	21	30	30	19
		w tym: od 66 roku życia	3	4	9	5
		mężczyzn	2	1	7	1
		w tym: od 66 roku życia	2	1	2	0
		małoletnich	0	4	0	0
		w tym: dziewcząt	0	4	0	0
		chłopców	0	0	0	0
5.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie		23	35	35	20
	w tym:	kobiet	1	3	1	1
		mężczyzn	22	32	34	19
		nieletnich	0	0	0	0
6.	Liczba <u>zatrzymanych</u> osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie		11	10	14	4
	w tym:	kobiet	1	1	0	0
		mężczyzn	10	9	14	4
		nieletnich	0	0	0	0
7.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie <u>będących pod wpływem alkoholu</u> podczas interwencji domowej		12	21	11	17

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Powiecie Proszowickim na lata 2021 – 2026

w tym:	kobiet	1	1	0	0	
	mężczyzn	11	21	11	17	
	nieletnich	0	0	0	0	
w tym:	doprowadzonych do izb wytrzeźwień		0	0	0	0
	w tym:	kobiet	0	0	0	0
		mężczyzn	0	0	0	0
		nieletnich	0	0	0	0
w tym:	doprowadzonych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych		0	9	11	7
	w tym:	kobiet	0	0	0	0
		mężczyzn	0	9	11	7
		nieletnich	0	0	0	0

Na podstawie zestawienia statystycznego Komendy Powiatowej Policji w Proszowicach dotyczącego interwencji domowych na terenie powiatu proszowickiego w latach 2016-2019 wynika, że odnotowano ogółem 2 449 interwencji domowych, z czego 108 tych interwencji dotyczyło przemocy w rodzinie, co stanowi 4% ogółu interwencji domowych. W każdym z tych przypadków funkcjonariusze wszczęli procedurę Niebieskie Karty. Liczba osób pokrzywdzone przemocą na przełomie lat 2018 – 2019 maleje. Wśród pokrzywdzonych 21% stanowią osoby starsze, natomiast przemoc wobec małoletnich występowała na poziomie 3%. W tym okresie jednak wzrosła liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu podczas interwencji. Zestawienie liczby sprawców przemocy ogółem z liczbą sprawców działających pod wpływem alkoholu wskazuje na częste współwystępowanie obu problemów. Na przełomie lat 2018 – 2019 tendencja sprawców pod wpływem alkoholu zwiększa się. Nie można jednak mówić o związku przyczynowym pomiędzy przemocą a nadużywaniem alkoholu. Zdarza się, że sprawcy przemocy po zakończeniu leczenia odwykowego nadal stosują przemoc wobec swoich bliskich. W tych latach zmalała jednak liczba sprawców zatrzymanych podczas interwencji domowych i odizolowanych od pozostałych osób wspólnie zamieszkujących, szczególnie od osób doznających przemocy.

Sprawcami przemocy w rodzinie są na ogół mężczyźni. Większość sprawców zamieszkuje na terenach wiejskich.

**Tabela 3. Liczba postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Komendę Powiatową
Policji w Proszowicach dotyczących przemocy w rodzinie**

Rodzaj postępowania	Wszczęte				Umorzone				Zakończone – sporządzeniem aktu oskarżenia			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Znęcanie się fizyczne lub psychiczne - art. 207 k.k.	18	18	29	19	11	10	20	8	3	3	9	8
Uderzenie lub naruszenie nietykalności cielesnej - art. 217 k.k.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozbawienie człowieka wolności - art. 189 k.k.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groźenie popełnieniem przestępstwa, jeżeli groźba wzbudza uzasadnioną obawę, że będzie spełniona - art. 190 k.k.	0	1	8	11	0	1	5	9	0	0	3	2
Wzbudzenie poczucia zagrożenia lub naruszenie prywatności poprzez uporczywe nękanie - art. 190a § 1 k.k.	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0
Stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia określonego stanu - art. 191 k.k.	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0
Utrwalanie albo rozpowszechnianie wizerunku nagiej osoby lub w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody - art. 191a k.k.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zgwałcenie - art. 197 k.k.	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia - art. 157 § 1 i 2 k.k.	1	3	17	10	1	3	11	5	0	0	6	2
Uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego - art. 209 k.k.	3	24	39	35	3	10	24	17	0	0	15	14
Kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej - art. 278 k.k. i art. 279 k.k.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Powiecie Proszowickim na lata 2021 – 2026

Niszczenie, uszkodzenie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdatną do użytku - art. 288 k.k.	0	1	0	24	0	0	0	19	0	1	0	4
Porzucenie wbrew obowiązku troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną - art. 210 k.k.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 211 k.k.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Powyższa tabela ukazuje liczbę wszczętych, umorzonych oraz zakończonych sporządzeniem aktu oskarżenia postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Komendę Powiatową Policji w Proszowicach, dotyczących wybranych artykułów Kodeksu Karnego, które dotyczą przemocy w rodzinie. W przypadkach znęcania się fizycznego, czy też psychicznego, jak również grożenia popełnieniem przestępstwa, naruszenia nietykalności cielesnej, niszczenia cudzej rzeczy, czy też uchylania się od obowiązku alimentacyjnego niestety zauważa się, iż większość spraw jest umarzanych, niewiele z nich kończy się oskarżeniem i sprawą w Sądzie. Cieszy jednak fakt, iż liczba wszczętych spraw w okresie diagnozowanych okresie z roku na rok wzrasta. Świadczy to o zwiększonej świadomości osób pokrzywdzonych, w szczególności o świadomym sprzeciwie wobec stosowania przemocy i ujawniania przemocy tzw. „zamkniętej w czterech ścianach”.

Tabela 4. Przystępczość wśród nieletnich – dane Komendy Powiatowej Policji w Proszowicach

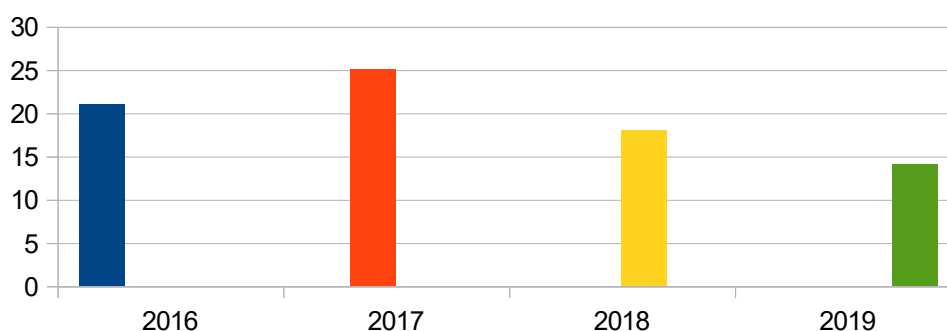
Lp.	Przystępczość wśród nieletnich	Liczba			
		2016	2017	2018	2019
1.	Demoralizacja i popełnienie czynu zabronionego.	21	25	18	14
2.	Czyny karalne popełniane przez nieletnich wg. wybranych kategorii:				
	w tym:				
	spowodowanie uszczerbku na zdrowiu	1	3	0	0
	udział w bójce lub pobiciu	0	0	0	0
	kradzież rozbójnicza, rozbój, wymuszenie	0	0	0	0
	włamania	1	0	3	1
	uszkodzenie mienia	0	0	1	1
	przystępstwa narkotykowe	0	0	0	0

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Powiecie Proszowickim na lata 2021 – 2026

	przestępstwa przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu, w tym naruszenie nietykalności cielesnej	0	0	0	0
	zgwałcenie	0	0	0	0
	zabójstwo	0	0	0	0
3.	Popęlnienie czynu pod wpływem alkoholu lub środków odurzających/ narkotyków	0	0	0	0
	W tym: alkoholu	0	0	0	0
	środków odurzających/ narkotyków	0	0	0	0
4.	Wiek w momencie popełnienia czynu (z wiersza 1 i 2)				
	9 lat	0	0	0	0
	10 – 12 lat	0	0	0	0
	13 – 15 lat	2	2	1	0
	16 – 17 lat	0	2	2	3

Tabela powyżej przedstawia problem przestępczości wśród nieletnich. Z danych Komendy Powiatowej Policji w Proszowicach wynika, iż w latach 2016 – 2020 występowały jedynie pojedyncze przypadki dotyczące czynów karalnych popełnionych przez nieletnich, a dotyczyły spowodowania uszczerbku na zdrowiu, włamania czy uszkodzenia mienia. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż liczba przypadków demoralizacji czy czynów zabronionych, których dopuszczają się nieletni znacząco maleje z roku na rok. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres - Przestępczość wśród nieletnich -
Demoralizacja i popełnienie czynu zabronionego

Źródło: dane KPP w Proszowicach

4. Postępowania prowadzone przez Sąd Rejonowy w Krakowie dla Krakowa – Nowej Huty

Tabela 5. Postępowania prowadzone przez Sąd Rejonowy w Krakowie dla Krakowa – Nowej Huty w związku z przemocą w rodzinie (mieszkańcy powiatu proszowickiego)

		2016	2017	2018	2019	
1.	Liczba prowadzonych postępowań z art. 207 kk	-	-	-	47	
	w tym: Liczba przesłuchiwanym małoletnich świadków przemocy w rodzinie	-	-	-	2	
2.	Liczba nieprawomocnych wyroków Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty wobec sprawców przemocy w rodzinie	-	-	-	14	
	w tym: Skazujących sprawcę	5	5	-	10	
	w tym:	kara grzywny	-	-	-	1
		kara ograniczenia wolności	-	-	-	4
	w tym:	bezwzględna	-	-	-	4
		z warunkowym zawieszeniem wykonania	-	-	-	1
		w tym:	oddanie sprawcy pod dozór kuratora	-	-	-
	zobowiązanie sprawcy do uczestnictwa w programie korekcyjno - edukacyjnym		-	-	-	0
		Uniewinniających	1	1	-	1
		Warunkowo umarzających postępowanie	0	2	-	3
	Tymczasowego aresztu	-	-	-	0	

Powyższa tabela przedstawia dane uzyskane z Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty dotyczące postępowań prowadzonych w związku z przemocą w rodzinie. Niestety dane ukazują jedynie wartości dotyczące roku 2019, dane za pozostałe lata przez Sąd nie zostały podane. W roku 2019 nieprawomocnych wyroków Sądu wobec sprawców przemocy w rodzinie było ok 30% w stosunku do prowadzonych postępowań. Z tych wyroków 70% zostało wydanych jako skazujących sprawców przemocy. Niestety w przypadku skazanych sprawców na karę ograniczenia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania żaden z nich nie otrzymał obowiązku do uczestnictwa w programie korekcyjno – edukacyjnym.

Tabela 6. Środki karne i obowiązki probacyjne zastosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie (mieszkańcy powiatu proszowickiego) – dane Sądu Rejonowego w Krakowie dla Krakowa – Nowej Huty

Środki karne i obowiązki probacyjne zastosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie (wybrane)		2016	2017	2018	2019
	Kara pozbawienia wolności	2	0	-	5
2.	Kara ograniczenia wolności	1	1	-	3
3.	Kara pozbawienia wolności w zawieszeniu	3	4	-	1
4.	Obowiązek powstrzymywania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających	1	3	-	3
5.	Obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu	0	1	-	0
6.	Obowiązek poddania się terapii uzależnień	-	-	-	6
7.	Obowiązek uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych	0	1	-	0
8.	Obowiązek poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji	-	-	-	0
9.	Obowiązek powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym	0	3	-	0
10.	Obowiązek powstrzymywania się od zbliżania się do pokrzywdzonego	2	1	-	1
11.	Obowiązek opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	0	1	-	2
12.	Nawiązka na rzecz pokrzywdzonego, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za krzywdę	2	3	-	0

W powyższej tabeli przedstawione są dane Sądu w zakresie zastosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie wybranych środków karnych i obowiązków probacyjnych. Zważywszy na liczbę prowadzonych w roku 2019 postępowań z art. 207 kk, skala zastosowanych środków probacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie wydaje się być niska.

Tabela 7. Dane I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach rodzinnych Sądu Rejonowego dla Krakowa Nowej Huty dotyczące rodzin będących pod nadzorem kuratorskim (mieszkańcy powiatu proszowickiego)

Dane statystyczne I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach rodzinnych Sądu Rejonowego dla Krakowa Nowej Huty			2016	2017	2018	2019
1	Rodziny objęte nadzorem kuratorskim		60	61	-	52
	w tym:	z powodu przemocy w rodzinie	20	19	-	20
		w tym: w rodzinie występuje problem alkoholowy	19	17	-	16
2	Nieletni objęci nadzorem kuratorskim		9	9	-	7
	w tym:	z powodu przemocy	1	1	-	0

Z danych statystycznych I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach rodzinnych wynika, iż liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim z powodu przemocy w rodzinie na przełomie lat objętych diagnozą jest porównywalna.

Poniżej, w tabeli 8 podobnie przedstawiają się dane II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach karnych, osób dorosłych z dozorem kuratorskim i objętych kontrolą w związku z nałożonymi obowiązkami z powodu przemocy w rodzinie w poszczególnych latach jest porównywalna. Niestety w diagnozowanym okresie tylko 1 osoba dozorowana, w roku 2019 miała wskazanie do udziału w programie korekcyjno – edukacyjny.

Tabela 8. Dane II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach karnych Sądu Rejonowego dla Krakowa Nowej Huty dotyczące osób będących pod dozorem i kontrolą kuratora (mieszkańcy powiatu proszowickiego)

Dane II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach karnych Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty			2016	2017	2018	2019
Osoby dorosłe z dozorem kuratorskim i objęte kontrolą w związku z nałożonymi obowiązkami			32	28	12	32
w tym:	- z powodu przemocy w rodzinie		7	7	5	6
	w tym:	- kobiety	0	0	0	0
		- mężczyźni	7	7	5	6
		- osoby ze wskazaniem do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie	0	0	0	1

5. Działania podejmowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach

Tabela 9. Udzielenie wsparcia w ramach specjalistycznego poradnictwa i interwencji kryzysowej w zakresie przemocy w rodzinie

Rodzaj poradnictwa	Liczba osób dotkniętych przemocą korzystających ze wsparcia			
	2016	2017	2018	2019
Psychologiczne	23	59	9	21
Prawne	15	15	6	11
Pedagogiczne	-	-	-	7
Udzielenie miejsca schronienia w OIK	2	2	0	0

Dostępność specjalistów i możliwość skorzystania z bezpłatnych porad w zakresie tematyki rodzinnej wzmocniła osoby i rodziny w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, czy też sytuacji konfliktowych, a tym samym wpłynęła na zwiększenie szansy na przezwycięzenie problemu.

Najczęściej porady dotyczyły:

- problematyki w zakresie prawa rodzinnego,
- spraw dotyczących rozwodów i separacji,
- komunikacji rodzinnej,
- radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych,
- kłopotów emocjonalnych, lęków, depresji.

Działania z zakresu interwencji kryzysowej w latach 2016 – 2018 realizowane były przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łyszkowicach, który działał jako odrębna jednostka organizacyjna Powiatu Proszowickiego. Od roku 2019 OIK funkcjonuje w strukturach PCPR w Proszowicach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach realizowało program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W latach 2016 - 2019 poddano oddziaływaniom korekcyjno – edukacyjnym 26 osób, spośród których 5 osób uzyskało pozytywną ocenę o ukończeniu programu.

Tabela 10. Uczestnictwo w programie korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Uczestnicy programu Osoby stosujące przemoc w rodzinie	Liczba uczestników			
	2016	2017	2018	2019
Liczba osób, które przystąpiły do programu	8	10	0	8
Liczba osób, które ukończyły program	2	2	0	1

W ramach realizowanego na terenie Powiatu Proszowickiego programu korekcyjno -
- edukacyjnego uczestnikami były osoby wskazane przez Ośrodki Pomocy Społecznej do
udziału w programie, osoby wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary,
zobowiązując je do uczestnictwa w programie, a które to osoby były skazane za czyny
związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie oraz osoby, które w wyniku innych
okoliczności zostały zakwalifikowane do programu lub same zgłosiły się do uczestnictwa
w programie. Monitoring efektów programu wobec osób, które go ukończyły trwa do 3 lat.
Informacje o zachowanych sprawcy i funkcjonowaniu w środowisku lokalnym są zbierane i
uzupełniane w oparciu o dane otrzymywane m.in. od dzielnicowych, pracowników socjalnych
ośrodków pomocy społecznej oraz na podstawie wywiadów z rodzinami sprawców.

Ponadto w latach objętych diagnozą tj. 2016 – 2019 PCPR w Proszowicach
współorganizowało z partnerami tj. Komendą Powiatową Policji oraz MGOPS w
Proszowicach kampanie społeczne w miesiącu lutym pod hasłem „Tydzień Pomocy Osobom
Pokrzywdzonym Prześstępstwem”, podczas której organizowane były bezpłatne dyżury
specjalistów – przedstawicieli podmiotów lokalnie współpracujących w zakresie
przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ale zapraszano także przedstawicieli Sądu
Rejonowego w Krakowie. Mieszkańcy powiatu mogli w jednym czasie skorzystać ze
wsparcia kilku specjalistów, dzięki czemu pomoc była interdyscyplinarna, a osoba miała
możliwość poznać system wsparcia osób doznających przemocy. Współorganizowano także z
Komendą Powiatową Policji w Proszowicach oraz MGOPS w Proszowicach grudniową
kampanię społeczną przeciw przemocy pod hasłem „mężczyźni przeciw przemocy wobec
kobiet”, organizowana na ulicach Miasta Proszowice i włączająca mężczyzn w propagowanie
idei przeciw przemocy. Symbolem kampanii była biała wstążka przypinana mężczyznom na
znak ich sprzeciwu wobec przemocy.

W roku 2019 zorganizowano przy współpracy z Komendą Powiatową Policji w
Proszowicach konferencję powiatową na temat „Rodzina w kryzysie a potrzeby dziecka –
wspieramy rodzinę interdyscyplinarnie”, a w roku 2018 przy współpracy z Komendą
Powiatową Policji w Proszowicach oraz Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną powiatową
konferencję "Wysłuchaj, obserwuj, postaraj się zrozumieć – fundamenty dobrego kontaktu z
dzieckiem."

Od roku 2019 PCPR w Proszowicach organizuje grupę wsparcia dla osób doznających
przemocy, grupę rozwojową dla kobiet, grupę wsparcia dla Przewodniczących Zespołów

Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak również grupę edukacyjną dla rodziców oraz grupę edukacyjno – rozwojową dla dzieci.

W roku 2019 PCPR realizowało Projekt „Niemoc rodzi przemoc” współfinansowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” – edycja 2019.

Wartość projektu: 17 267,20 zł, kwota dotacji: 13 507,20 zł, w tym wkład własny 3 760,00 zł.

Działania w ramach Projektu:

- 1) Działanie 1: Kampania społeczna – nagranie spotu „przeciw przemocy”, broszury edukacyjno – informacyjne,
- 2) Działanie 2: Organizacja spotkań edukacyjnych w szkołach dla młodzieży – 296 uczestników,
- 3) Działanie 3: Organizacja spotkań edukacyjnych w szkołach dla rodziców – 180 uczestników,
- 4) Działanie 4: Organizacja konferencji powiatowej w zakresie problematyki przemocy w rodzinie pn. ” Rodzina w kryzysie a potrzeby dziecka – wspieramy rodzinę interdyscyplinarnie” – 84 uczestników konferencji,
- 5) Działanie 5: Organizacja zajęć z samoobrony dla kobiet – 10 uczestniczek,
- 6) Działanie 6: Organizacja warsztatów z psychologiem dla dzieci i młodzieży – 5 uczestników,
- 7) Działanie 7: Organizacja szkolenia dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego – 32 uczestników.

Otrzymane dofinansowanie Projektu „Niemoc rodzi przemoc” współfinansowanego przez MRiPS w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” przyczyniło się do zwiększenia, a zarazem wzmocnienia podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Proszowickiego. Pozwoliło to na wzbogacenie oferty prowadzonych działań profilaktycznych na rzecz dzieci i młodzieży, przez co zwiększyła się dostępność i skuteczność naszych działań w tym zakresie. Mieliśmy szansę na poszerzenie edukacji, dzięki której skutecznie zwróciliśmy uwagę jak ważnym jest budowanie relacji opartych na konstruktywnym rozwiązywaniu sytuacji trudnych i konfliktowych, czasem destrukcyjnie wpływających na relacje partnerskie, relacje z dzieckiem a przede wszystkim na poczucie najważniejszej wartości jaką stanowi rodzina. Dzięki otrzymanym środkom w ramach dofinansowania zorganizowaliśmy powiatową konferencję oraz szkolenie, co

pozwoiliło na zwiększenie kompetencji i współpracy naszych służb na rzecz pracy z rodziną dotkniętą problemem przemocy w rodzinie. Dofinansowanie pozwoliło na nagranie spotu przeciw przemocy oraz wydanie ulotek, co ma ogromną wartość w profilaktyce przeciwdziałania przemocy, a przekaz w nich zawarty ma szansę trafić do każdego mieszkańca naszego powiatu.

Działania podejmowane w latach 2016 -2019 w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz propagowania prawidłowych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych były udostępniane na stronie internetowej PCPR Proszowice, portalu społecznościowym FB PCPR Proszowice, na kanale YouTube PCPR Proszowice. Ponadto wydawane broszury oraz wszelkie informacje o możliwości otrzymania wsparcia były wysyłane pocztą tradycyjną oraz elektroniczną do lokalnych podmiotów współpracujących w zakresie pracy z rodziną m. in.: Ośrodki Pomocy Społecznej, Zespoły Interdyscyplinarne, Szkoły, Policja, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Sąd Rodzinny, Sąd Karny, Prokuratura Rejonowa, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej, GKRPA, ośrodki zdrowia, gminne ośrodki kultury, biblioteki publiczne.

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Działania podejmowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie powiatu proszowickiego w zakresie procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela 2. Działania podjęte przez Komendę Powiatową Policji w Proszowicach w zakresie interwencji domowych oraz procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela 3. Liczba postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Komendę Powiatową Policji w Proszowicach dotyczących przemocy w rodzinie.

Tabela 4. Przeszłość wśród nieletnich – dane Komendy Powiatowej Policji w Proszowicach.

Tabela 5. Postępowania prowadzone przez Sąd Rejonowy w Krakowie dla Krakowa – Nowej Huty w związku z przemocą w rodzinie (mieszkańcy powiatu proszowickiego)

Tabela 6. Środki karne i obowiązki probacyjne zastosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie (mieszkańcy powiatu proszowickiego) – dane Sądu Rejonowego w Krakowie dla Krakowa – Nowej Huty

Tabela 7. Dane I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach rodzinnych Sądu Rejonowego dla Krakowa Nowej Huty dotyczące rodzin będących pod nadzorem kuratorskim (mieszkańcy powiatu proszowickiego)

Tabela 8. Dane II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach karnych Sądu Rejonowego dla Krakowa Nowej Huty dotyczące osób będących pod dozorem i kontrolą kuratora (mieszkańcy powiatu proszowickiego)

Tabela 9. Udzielenie wsparcia w ramach specjalistycznego poradnictwa i interwencji kryzysowej w zakresie przemocy w rodzinie.

Tabela 10. Uczestnictwo w programie korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres – rodzaje stosowanej przemocy

Wykres – Przeszłość wśród nieletnich - Demoralizacja i popełnienie czynu zabronionego

CZĘŚĆ II Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	22
1.1 Uzasadnienie.....	22
1.2 Zasady działania programu.....	22
1.3 Powiązanie programu z innymi dokumentami krajowymi i regionalnymi	23
2. Pojęcie przemocy w rodzinie.....	23
2.1 Mity a prawda o przemocy	23
2.2 Definicja przemocy	25
2.3 Rodzaje przemocy	25
2.4 Typy i fazy przemocy	27
3. Cele, zadania, realizatorzy, terminy i wskaźniki realizacji programu.....	28
4. Zakładane rezultaty programu.....	31
5. Monitoring i ewaluacja programu.....	31
6. Źródło finansowania programu.....	31

1. Wprowadzenie

1.1 Uzasadnienie

Przyjęcie „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Proszowickim na lata 2021-2026”, zwanego dalej „powiatowym programem”, jest wykonaniem delegacji zawartej w art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2020r., poz. 218 z późn.zm).

1.2 Zasady działania programu

Założenia powiatowego programu, w odniesieniu do form i metod udzielania pomocy osobom doznającym przemocy lub stosującym przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, opierają się na następujących zasadach:

- 1) **wzajemnej współpracy i współdziałania** organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działaniu pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019r., poz. 688 z późn.zm.) oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020r., poz. 1876), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnym następstwom;
- 2) **jawności działań organów** władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby, szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

Powiatowy program realizowany będzie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący w strukturach PCPR, przy ścisłej współpracy z:

- 1) Ośrodkami Pomocy Społecznej z terenu powiatu proszowickiego,
- 2) Komendą Powiatową Policji w Proszowicach,
- 3) Sądem Rejonowym w Krakowie dla Krakowa – Nowej Huty,
- 4) Prokuraturą Rejonową Kraków Nowa Huta w Krakowie,
- 5) Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Proszowicach,
- 6) szkołami z terenu powiatu proszowickiego,

- 7) Ośrodkami Zdrowia,
- 8) Zespołem Placówek Caritas w Proszowicach,
- 9) Parafiami z terenu powiatu proszowickiego,

Powiatowy program skierowany jest do wszystkich mieszkańców powiatu proszowickiego, a w szczególności do:

- 1) osób zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 2) osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 3) osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) świadków przemocy w rodzinie,
- 5) służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

1.3 Powiązanie programu z innymi dokumentami krajowymi i regionalnymi

Powiatowy program jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Małopolskim oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Proszowickiego.

Ponadto powiatowy program jest zgodny z aktami prawnymi obowiązującymi w przedmiotowym zakresie.

2. Pojęcie przemocy w rodzinie

2.1 Mity a prawda o przemocy

Mity usprawiedliwiają stosowanie przemocy. Służą do ukrycia i zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc, umacniają w nim pewność siebie i poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę przemocy i zmuszając ją do milczenia.

Tymczasem wiedza naukowa, badania i doświadczenie specjalistów obalają stereotypy i dowodzą, iż:

- 1) przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych osób; bycie małżeństwem czy mieszkanie razem pod jednym dachem w wolnym związku nie daje nikomu prawa do stosowania przemocy, nie zwalnia z odpowiedzialności prawnej; każdy ma prawo a nawet obowiązek reagować na przestępstwo;

- 2) przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia lub statusu społecznego czy materialnego; zdarza się, że lepiej wykształcone osoby są sprawcami przemocy stosującymi często bardziej wyszukane formy przemocy;
- 3) nie tylko siniaki, złamania czy oparzenia świadczą o przemocy, gdyż ma ona „wiele twarzy”; przemoc to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie czy zastraszanie;
- 4) nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie czy maltretowanie, niezależnie od tego, co zrobił lub powiedział; przemoc domowa to przestępstwo ścigane przez prawo a nie sprawa rodzinna; służby porządkowe są powołane do ochrony bezpieczeństwa osób, zapobiegania popełnianiu przestępstw i ściganiu sprawców, niezależnie od tego czy osoba dotknięta przemocą należy czy też nie do rodziny sprawcy;
- 5) ofiary przemocy w rodzinie nie chcą być źle traktowane przez swoich bliskich, starają się bronić siebie i innych zagrożonych przemocą członków rodziny; ofiary przemocy chcą przerwać przemoc, ale pozostając w osamotnieniu często nie potrafią tego zrobić, a będąc w opresji działają często nieracjonalnie, co prowadzi do nasilenia przemocy;
- 6) przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem, ma tendencję do powtarzania się, nie zatrzymana eskaluje i przybiera na sile;
- 7) nikt nie lubi być poniżanym i bitym; osoby doznające przemocy znajdują się w bardzo trudnej sytuacji wypełnionej bólem, cierpieniem, strachem, bezsilnością i poczuciem osamotnienia; tkwienie w związku pełnym krzywdzenia wynika między innymi z wyznawania tradycyjnych wartości takich jak miłość, trwałość małżeństwa, mylnego przeświadczenia, że sprawca jest dobry dla dzieci gdyż ich nie bije, przekonania o zależności ekonomicznej od sprawcy i niemożności samodzielnego funkcjonowania, wiary w obietnice sprawcy, że się zmieni, nieracjonalnego obwiniania się za przemoc czy też braku wiedzy na temat miejsca, gdzie osoba dotknięta przemocą może znaleźć bezpieczne schronienie i specjalistyczną pomoc;
- 8) nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za działania dokonywane pod jego wpływem;
- 9) każda osoba niezależnie od tego, czy żyje w związku formalnym, nieformalnym czy jest wolna, jest uprawniona do samodzielnego decydowania o swoim życiu intymnym i zachowanych seksualnych; małżeństwo nie zmienia definicji gwałtu;
- 10) przemoc jest dążeniem do przejęcia pełnej władzy i kontroli nad innymi osobami; nie ma żadnych danych wskazujących na istnienie bezpośredniego związku pomiędzy przemocą

a chorobą psychiczną; przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy, dlatego nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym; ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych;

11) przemoc w rodzinie nie jest nikomu przeznaczona; doznawanie przemocy przez lata nie oznacza, że tak musi być i że trzeba się z tym pogodzić.

2.2 Definicja przemocy

Definicja zawarta w art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowi, że:
„Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu psychicznym lub fizycznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Z definicji tej wynika, że przemoc w rodzinie to ogólne określenie zachowań osób chcących uzyskać przewagę nad inną osobą, z którą mają albo miały bliskie stosunki lub stosunki rodzinne i chcący tę osobę kontrolować. Jest więc to seria zdarzeń, w których dochodzi do złego traktowania fizycznego i psychicznego ofiary. Przemoc w rodzinie nie zawsze jest łatwa do rozpoznania. Powszechnie przyjmuje się, że jest to działanie:

- 1) intencjonalne i skierowane przeciwko innym członkom rodziny zamierzone działanie lub zaniechanie mające na celu całkowitą kontrolę nad ofiarami;
- 2) naruszające prawa i dobra osobiste ofiar (sprawca wykorzystując swoją przewagę narusza podstawowe prawa człowieka, np. prawo do nietykalności fizycznej, godności i szacunku);
- 3) wykorzystujące wyraźną asymetrię sił (ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy);
- 4) powodujące ból i cierpienie (sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, co powoduje, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony).

2.3 Rodzaje przemocy

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów. Można wyodrębnić różne rodzaje przemocy:

1) Fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej. Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;

2) Psychiczna - naruszenie godności osobistej. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp.; Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.

3) Seksualna - naruszenie intymności. Przemoc seksualna polega na zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;

4) Ekonomiczna - naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

5) Zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nieudzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.;

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji oraz chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

2.4 Typy i fazy przemocy

Szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić:

- 1) typ przemocy, w której sprawcami są dorośli (przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka);
- 2) typ przemocy, w której sprawcami są dzieci (przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa),
- 3) typ, w którym sprawcami mogą być dorośli i dzieci (przemoc wobec osób w podeszłym wieku).

Powyższe typy sugerują, iż wzorce agresywnego zachowania mogą być również przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Przemoc w rodzinie nie jest zdarzeniem jednorazowym. Jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się.

W cyklu przemocy wobec bliskich obserwuje się trzy następujące po sobie fazy:

- 1) faza narastającego napięcia; początkiem w tej fazie jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastające sytuacje konfliktowe; przyczyny takiego stanu rzeczy mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia; okoliczności takie przyczyniają się do sytuacji, w której zaczyna pojawiać się agresja;
- 2) faza ostrej przemocy, gdzie następuje wybuch agresji a sprawca przemienia się w „kata”, który może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych; w fazie tej najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się np. wezwać pomoc;
- 3) faza miodowego miesiąca czyli czas skruchy i okazywania miłości; sprawca zaczyna dostrzegać to co się wydarzyło; próbuje on załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły; w ten sposób sprawca pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że to się więcej nie powtórzy; ofiara wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca tego właśnie pragnie; sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli i z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

3. Cele, zadania, realizatorzy, terminy i wskaźniki realizacji programu

Tabela 1.

Cel główny				
ZWIEKSZENIE SKUTECZNOSCI PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWIATU PROSZOWICKIEGO				
Cele szczegółowe programu	Zadania programu	Realizatorzy/Partnerzy programu	Termin realizacji programu	Wskaźniki programu
Cel 1: Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu proszowickiego.	- PCPR/OIK - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Komenda Powiatowa Policji, - Prokuratura, - Sąd Rejonowy, - Ośrodki Zdrowia, - GKRPA,	I kwartał każdego roku w latach 2021- 2026	Wyliczenie wskaźnika osób dotkniętych przemocą w rodzinie w stosunku % występowania zjawiska przemocy w rodzinie w porównaniu do roku poprzedniego. (Sporządzenie diagnozy każdego roku w latach 2021-2026)
	2. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych/ konferencji/ wykładów/ seminariów/ happeningów/ spotkań otwartych, które: - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie, - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno – kulturowe uwarunkowania, - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakresie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawują opiekę lub pieczę, promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc.	- PCPR/OIK - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Komenda Powiatowa Policji, - szkoły, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - GKRPA, - Sąd Rejonowy, - Ośrodki Zdrowia - Zespół Placówek Caritas, - parafie	Zadania o charakterze ciągłym 2021 - 2026	Przeprowadzenie co najmniej 4 kampanii społecznych w latach 2021 - 2026

	3. Prowadzenie spotkań/ zajęć/ konkursów/ warsztatów grupowych i indywidualnych w obszarze przeciwdziałania przemocy i agresji, głównie dla dzieci i młodzieży, mające na celu promowanie właściwych postaw prorodzinnych i prospołecznych	- PCPR/OIK - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Komenda Powiatowa Policji, - szkoły, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - GKRPA, - parafie, - Zespół Placówek Caritas	Drugi, trzeci i czwarty kwartał roku kalendarzowego 2021 - 2026	- Liczba przeprowadzonych spotkań. - Liczba uczestników spotkań.
Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie	1. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla osób i rodzin doświadczających przemocy, w szczególności poradnictwa psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, socjalnego.	- PCPR/OIK - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Komenda Powiatowa Policji, - Sąd Rejonowy, - Prokuratura, - szkoły, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - GKRPA, - parafie, - Zespół Placówek Caritas	Zadania o charakterze ciągłym, w zależności od potrzeb 2021 - 2026	- Liczba udzielonych porad.
	2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania wsparcia m.in.: pomocy: psychologicznej, prawnej, pedagogicznej, socjalnej		Zadania o charakterze ciągłym (opracowanie materiałów w I kwartale każdego roku) 2021 – 2026	- Liczba wydanych broszur, co najmniej 1 broszura informacyjna rocznie, w latach 2021-2026
	3. Prowadzenie zajęć/grup wsparcia/spotkań edukacyjno – terapeutycznych indywidualnych i grupowych o tematyce zjawiska przemocy w rodzinie kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie		Zadania o charakterze cyklicznym 2021 - 2026	- Liczba spotkań, co najmniej 1 cykl edukacyjny rocznie, w latach 2021-2026. - Liczba uczestników spotkań.
	4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą	Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący w strukturach PCPR.	Zadania o charakterze	- Liczba osób korzystających z miejsc całonocnych w mieszkaniu hostelowym.

	w rodzinie schronienia w mieszkaniu hostelowym OIK, bądź osobom będącym w innym kryzysie.		ciągłym, w zależności od potrzeb 2021 - 2026	
	5. Zapewnienie całodobowego telefonu interwencyjno-informacyjnego			- Liczba rozmów telefonicznych interwencyjnych.
	6. Prowadzenie wsparcia psychologicznego interwencyjnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, wsparcia psychologicznego terapeutycznego dla osób i rodzin doświadczających przemocy w rodzinie.			- Liczba przeprowadzonych rozmów interwencyjnych. - Liczba spotkań terapeutycznych.
Cel 3: podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy rodzinie.	1. Organizowanie szkoleń/ spotkań/ zajęć/ warsztatów/ grup wsparcia dla pracowników instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- PCPR/OIK - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Komenda Powiatowa Policji, - Sąd Rejonowy, - Prokuratura, - szkoły, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,	Zadania o charakterze cyklicznym, w miarę możliwości raz na kwartał, w latach 2021-2026	- Liczba spotkań/ szkoleń, co najmniej 4 spotkania każdego roku, w latach 2021-2026.
	2. Ewidencjonowanie instytucji wspierających osoby dotknięte przemocą w rodzinie oraz udostępnianie ewidencji na stornie internetowej PCPR.	- GKRPA, - Ośrodki Zdrowia, - parafie, - Zespół Placówek Caritas	Trzeci kwartał każdego roku, w latach 2021-2026	- Liczba zaktualizowanych ewidencji, co najmniej 1 każdego roku w latach 2021-2026.

4. Zakładane rezultaty programu

- 1) Zdobycie wiedzy z tematyki przemocy w rodzinie i możliwości rozwiązywania konfliktów.
- 2) Uzyskanie świadomości właściwych postaw prorodzinnych i prospołecznych.
- 3) Wzrost świadomości społecznej na temat możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji pomocowych.
- 4) Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób zagrożonych przemocą w rodzinie.
- 5) Podniesienie kompetencji zawodowych wśród pracowników specjalizujących się w pomocy rodzinom.
- 6) Zafunkcjonowanie w świadomości lokalnego społeczeństwa zagrożeń dla rodziny, wynikających ze zjawiska przemocy.
- 7) Zaistnienie pozytywnych zmian w zachowaniach osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.

5. Monitoring i ewaluacja programu.

Monitorowanie programu odbywać się będzie poprzez składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach corocznego sprawozdania z realizacji programu, stanowiącego załącznik do sprawozdania z działalności Centrum.

Wskaźniki będą porównywane w kolejnych latach realizacji powiatowego programu, co pozwoli na ocenę poziomu osiągnięcia celów szczegółowych oraz celu głównego. Jednocześnie ocena ta pozwoli na ewentualną modyfikację zakładanych działań.

6. Źródło finansowania programu.

Źródłem finansowania powiatowego programu będą środki finansowe:

- 1) z budżetu powiatu proszowickiego,
- 2) z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- 3) z budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- 4) z innych programów i grantów,
- 5) z budżetu Wojewody Małopolskiego.

CZEŚĆ III Program Profilaktyczny Promujący i Wdrażający Prawidłowe Metody Wychowawcze w Rodzinach Zagrożonych Przemocą

SPIS TREŚCI

WSTĘP	33
1. Wychowawcza rola rodziny – założenia teoretyczne	34
2. Style wychowawcze.....	36
3. Kryzys w rodzinie – rodzina dysfunkcyjna	37
4. Cele, zadania i realizatorzy, terminy i wskaźniki realizacji programu.....	38
5. Zakładane rezultaty programu.....	39
6. Monitoring i ewaluacja programu	39
7. Finansowanie programu	39

Wykaz tabel

WSTĘP

Rodzina jest pierwszym i naturalnym środowiskiem wychowawczym, który zaspokaja podstawowe potrzeby dziecka. Od urodzenia się dziecka poprzez kolejne okresy rozwojowe rodzina wypełnia różnorodne funkcje, jak również ponosi główną odpowiedzialność za zaspokojenie potrzeb dziecka, jego opiekę, wychowanie i rozwój. W okresie życia każdego młodego człowieka rodzina stanowi dominujące środowisko, w którym kształtuje się jego aktywność, cechy osobowości, zachowania oraz wartości i normy społeczne. Wpływ na formowanie się wskazanych powyżej elementów mają przede wszystkim więzi rodzinne, a jak zauważa W. Okoń „rodziców z dziećmi łączy więź rodzicielska która stanowi podstawę wychowania rodzinnego”. Ukształtowanie trwałej więzi rodzinnej, głównie osobowej, emocjonalnej między rodzicami i dzieckiem, a także rodzeństwem, innymi członkami rodziny odgrywa ogromną rolę w rozwoju i wychowaniu dziecka.

Program Profilaktyczny Promujący i Wdrażający Prawidłowe Metody Wychowawcze w Rodzinach Zagrożonych Przemocą dla Powiatu Proszowickiego ma na celu promowanie prawidłowo funkcjonującej rodziny, która jest w stanie zapewnić optymalne warunki do rozwoju i wychowania dzieci. Program stanowi również ważny element w kreowaniu polityki społecznej i przeciwdziałaniu przemocy w naszym regionie.

1. Wychowawcza rola rodziny- założenia teoretyczne

Pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym w życiu człowieka jest środowisko rodzinne, w którym dziecko rozwija się psychicznie i fizycznie. To właśnie rodzina stwarza warunki do zaspokojenia różnorodnych potrzeb społecznych swoich członków, a szczególnie dzieci. Dotyczy przede wszystkim potrzeby przynależności uczuciowej, bezpieczeństwa, stabilizacji. Dziecko w rodzinie zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć, przyswaja rodzinne wzorce i zasady społecznego współżycia, a także utożsamia się ze środowiskiem i swoim najbliższym otoczeniem odnajdując w nim miejsce dla siebie. Czym tak właściwie jest rodzina? Jak ją zdefiniować w dzisiejszych czasach? I dlaczego ta definicja się zmienia?

Zgodnie z definicją Jana Szczepańskiego **rodzina** „to grupa złożona z osób połączonych stosunkiem małżeńskim i rodzicielskim”. Prócz więzi biologicznych istotną kwestią są związki interpersonalne między członkami rodziny. Należą do nich między innymi czynniki tworzące związek emocjonalny: wspólne miejsce zamieszkania, majątek, nazwisko i kultura duchowa. Rola jaka jest postawiona przez rodziną w procesie wychowawczym dziecka oraz jej wpływ na kształtowanie osobowości jego sfery intelektualnej czy uczuciowej, zachowania się w otaczającym środowisku jest bardzo ważna.

Życie rodzinne składa się z funkcji:

- 1) **Socjalizacyjnej**- funkcja ta oddziałuje zarówno na dzieci, jak i na rodziców. Zakłada uczenie się zachowań, norm i wartości przyjętych w społeczeństwie, które zmieniają się wraz ze zmianą pokoleń.
- 2) **Miłości i bezpieczeństwa** – rodzina powinna zaspakajać podstawowe potrzeby człowieka, takie jak miłość czy poczucie bezpieczeństwa. Każdy z członków rodziny pragnie posiadać bliskie osoby. Rozwój emocjonalny w dzieciństwie ma ogromny wpływ na dorosłe życie człowieka.
- 3) **Kulturotwórcza**- rodzina wprowadza dziecko w świat kultury i sztuki, pozwala na znalezienie własnych zainteresowań i rozwianie ich. Powyższa funkcja wzmacnia relacje rodzinne.
- 4) **Wspomagająca rozwój osobowości** – osobowość człowieka kształtuje się całe życie poprzez doświadczenie, zdobytą wiedzę o sobie i otaczającym świecie. Każda osoba w rodzinie jest indywidualna, posiada różny charakter i temperament.
- 5) **Religijna**- odgrywa istotną rolę w rozwoju moralno- religijnym. Funkcja ta jest swoistym kodeksem moralnym.

- 6) **Ekonomiczna**- służy zaspakajaniu potrzeb materialnych, takich jak jedzenie, ubranie czy mieszkanie, itp. Wszyscy członkowie rodziny mają wkład w budżet domowy.
- 7) **Stratyfikacyjna**- obejmuje obowiązujące prawa i zwyczaje w społeczeństwie.
- 8) **Integracyjna**- rodzina, jako komórka społeczna powinna tworzyć wewnętrzną spójność. Funkcja ta służy nawiązaniu relacji międzyludzkich.
- 9) **Rekreacyjna**- rodzina jest swoistym azylem, miejscem odpoczynku i relaksu.
- 10) **Opiekuńcza**- chroni przed niebezpieczeństwami dnia codziennego. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapobiega popełnianiu błędów życiowych i daje punkt odniesienia, co jest dobre a co złe.

Sposób pełnienia przez rodzinę funkcji wychowawczych oraz wynikające stąd skutki oddziaływań na dziecko zależą w znacznej mierze od postaw ojca i matki w stosunku do dziecka. Za najbardziej rozpowszechnioną w psychologii definicję postawy przyjąć można definicję postawy jako tendencję do zachowania się w specyficzny sposób wobec jakiejś osoby, sytuacji czy problemu. Możemy więc wstępnie określić, że **postawa rodzicielska** - macierzyńska lub ojcowska- jest tendencją do zachowania się w pewien specyficzny sposób w stosunku do dziecka. W konsekwencji przyjętej postawy dziecko jest spostrzegane, oceniane i traktowane przez matkę czy ojca w ten specyficzny sposób jaki wnioskuje postawa. Przy czym najbardziej charakterystyczny dla danej postawy przyjmuje się ładunek uczuciowy. Większość badaczy postaw przyjmuje czynnik emocjonalny lub jego odpowiednik oceniający jako podstawę dla rozpoznania i ewentualnego pomiaru postawy. Postawa rodzicielska zawiera ładunek uczuciowy, który wyznacza działanie w stosunku do dziecka. I właśnie przez to działanie możemy poznać postawę rodzicielską.

Wielostronny wpływ postaw rodzicielskich doświadczonych w dzieciństwie na przyszłe życie dziecka jest zdaniem J. Rembrowskiego i M. Ziemskiej, niezaprzeczalny i udowodniony. Matki i ojcowie, poprzez swoje postawy rodzicielskie oddziałują na cechy osobowości dzieci, wpływają na ich samoocenę, odwagę i lekkość, na intelekt i styl myślenia, plany życiowe czy wybór zawodu. Rodzice mają swój udział w kształtowaniu świata wartości dziecka. Czynnikiem silnie oddziałującym na dziecko w rodzinie jest właściwy dla niej klimat psychiczny. Dobry klimat psychiczny zespolą rodzinę jako całość, sprzyja wzajemnemu zrozumieniu, ułatwia rozładowanie pojawiających się konfliktów, pozwala na tworzenie i doskonalenie systemu wychowania najbardziej korzystnego z punktu widzenia rozwoju osobowości dziecka i jego przygotowania do życia. Nie zawsze jednak klimat panujący w rodzinie jest pozytywny i właściwy.

Wychowawczy wpływ na dziecko wywiera nie tylko zaspokojenie jego podstawowych potrzeb, lecz przede wszystkim sposób odnoszenia się do dziecka, rodzaj stosunków łączących je z rodzicami i rodzeństwem oraz atmosfera panująca w domu rodzinnym.

Wszystkie powyższe elementy łącznie stanowią o stylu wychowania. Rodzice stosujący właściwe metody wychowawcze wobec dziecka, z chęcią otaczają go opieką, dostrzegają i zaspakajają jego potrzeby. Łatwo też nawiązują kontakty z dzieckiem.

2. Style wychowawcze

Poniższa tabela przedstawia style interakcji wychowawczych według Diany Baumrind.

Tabela 1. Style interakcji wychowawczych według Diany Baumrind

Styl wychowawczy	Charakterystyka rodziców	Cechy dzieci
Laissez – faire (leseferyzm) Poblążliwy	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie dużej swobody. - Akceptujący i gotowi do rozmowy. - Niemal żadnych oczekiwań i wymagań wobec dzieci. - Praktycznie nie występują kary za niewłaściwe zachowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zachowanie niedojrzałe. - Mała samokontrola, lękliwość i impulsywność. - Dzieci pełne pretensji do opiekunów.
Autorytarny	<ul style="list-style-type: none"> - Chłód emocjonalny. - Żądanie pełnego posłuszeństwa i dostosowania się. - Brak wyjaśniania poleceń. - Kary za lekceważenie. - Stosowanie metody „Dzieci nie mają głosu”. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dość niesamodzielne, zamknięte w sobie i niezadowolone. - Niewielka ciekawość i motywacja do osiągnięć. - Niskie poczucie własnej wartości. - Bardzo nieufne.
Autorytatywny	<ul style="list-style-type: none"> - Wywieranie wpływu na zachowanie dzieci za pomocą własnych reguł i standardów. - Wysoka ocena i dyscypliny i samodzielności. - Konsekwencja w stosowaniu środków wychowawczych. - Gotowość do przedyskutowania poleceń z dziećmi. - Pomimo jasnych oczekiwań istnieje emocjonalne ciepło. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pewne swoich możliwości w trakcie zmagania z nowymi zadaniami, wytrwałe. - Zdrowa samoocena. - Zadowolenie, gotowość do podjęcia ryzyka.
Zaniedbujący	<ul style="list-style-type: none"> - Brak zainteresowania dzieckiem i jego potrzebami czy aktywnością, - Brak wzajemnej komunikacji, - Niezwracanie uwagi na uczucia dziecka, jego opinie, - Koncentracja na własnej osobie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Słaba samokontrola, - Tendencje do unikania obowiązku szkolnego, wagarowanie, - Zachowania ryzykowne, - Rozrzutność, - Brak koncentracji uwagi, - Zmiany nastrojów i labilność emocjonalna.

3. Kryzys w rodzinie - rodzina dysfunkcyjna

Trudno przecenić znaczenie rodziny w procesie wychowawczym, gdyż jest ona naturalnym środowiskiem socjalizującym. Może wspierać lub ograniczać procesy adaptacji młodego człowieka do życia w społeczeństwie. **Rodzina dysfunkcyjna** to w rozumieniu systemowym rodzina, która w sposób ciągły przejawia zaburzenia swojej struktury i funkcji. Źródłem dysfunkcji w rodzinie są dorośli, którzy założyli rodzinę – małżonkowie, rodzice. To właśnie oni podejmują decyzje o powołaniu rodziny, tworzą reguły, według których rodzina funkcjonuje, wnosząc swój światopogląd i styl bycia. Zaburzenie układu rodzinnego ma swój początek w osobach, które go inicjują.

Przyczyny dysfunkcji to m.in.:

- głęboka patologia
- niewłaściwe wypełnianie obowiązków
- porzucenie
- uzależnienie
- długotrwałe bezrobocie
- długotrwała choroba
- zanedbywanie dziecka
- krzywdzenie dziecka

Analiza czynników ryzyka pojawienia się zachowań przemocowych wobec dziecka obejmuje w głównej mierze określone cechy funkcjonowania rodziny, jak i cechy osobowościowe jej członków, zwłaszcza rodziców, ale również samego dziecka, które mogą sprzyjać jego złemu traktowaniu.

Czynnikami ryzyka przemocy w rodzinie mogą być:

- izolacja społeczna
- funkcjonowanie rodziny w warunkach długotrwałego stresu społeczno- ekonomicznego
- doświadczenie przez rodziców przemocy w dzieciństwie
- zaburzone relacje małżeńskie i rodzinne
- niedojrzałość emocjonalna, młody wiek rodziców
- znacząca lub całkowita zmiana stylu funkcjonowania rodziny, np. rozwód czy ciężka choroba
- niewłaściwe interakcje z dzieckiem
- niska akceptacja roli rodzicielskiej oraz niski poziom kompetencji rodziców

- nierealne postrzeganie dziecka i nierealne oczekiwania wobec dziecka i jego umiejętności
- cechy dziecka i jego historia rozwoju np. upośledzenie fizyczne, umysłowe
- cechy osobowościowe i problemy psychologiczne rodziców
- zaburzenia komunikacji interpersonalnej
- zaburzenia wczesnych kontaktów emocjonalnych z dzieckiem
- problemy uzależnieniowe
- cechy strukturalne rodziny (np. wielodzietność, rodzina niepełna, eurosieroctwo).

4. Cele, zadania i realizatorzy, terminy i wskaźniki realizacji programu

Cel główny				
Promowanie i wdrażanie prawidłowych postaw wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą na terenie Powiatu Proszowickiego.				
Cel główny będzie realizowany poprzez cele szczegółowe.				
Cele szczegółowe programu	Zadania programu	Realizatorzy/ Partnerzy programu	Termin realizacji programu	Wskaźniki programu
Edukacja rodziców w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych, udzielanie wsparcia i pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach.	Organizowanie konferencji/ kampanii społecznych/ wykładów/spotkań/ warsztatów mających na celu poszerzenie wiedzy w zakresie właściwych metod wychowawczych.	- PCPR - Szkoły, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - Komenda Powiatowa Policji, - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Kuratorzy Sądowi.	Zadania o charakterze ciągłym. 2021 - 2026	Liczba spotkań/konferencji.
Propagowanie w społeczności lokalnej pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych, kształtowania umiejętności komunikowania się okazywania uczuć, emocji, kształtowanie szacunku dla wartości i tradycji rodzinnych.	Umieszczanie artykułów dydaktycznych na stronie internetowej.	- PCPR, - Starostwo Powiatowe, - Ośrodki Pomocy Społecznej, - Szkoły, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - Komenda Powiatowa Policji, - inne instytucje pomocowe, - Parafie.	Zadania o charakterze ciągłym 2021 - 2026	Liczba opublikowanych artykułów.
	Opracowanie ulotek/plakatów o treści profilaktycznej.			Ilość wydanych oraz rozdysponowanych materiałów tematycznych.
	Współpraca z lokalnymi mediami w celu promowania działań zapobiegających występowaniu przemocy.			Liczba opublikowanych artykułów/ wywiadów/ informacji w lokalnych mediach.

5. Zakładane rezultaty programu

- 1) Wzrost wiedzy na temat właściwych metod wychowawczych.
- 2) Nabycie umiejętności prawidłowego komunikowania się oraz okazywania uczuć i emocji.
- 3) Podniesienie poziomu świadomości wśród lokalnej społeczności istoty wartości i tradycji rodzinnych.
- 4) Wzmocnienie rodzin w radzeniu sobie z problemami wychowawczymi.

6. Monitoring i ewaluacja programu

Monitorowanie programu odbywać się będzie poprzez składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach corocznego sprawozdania z realizacji programu, stanowiącego załącznik do sprawozdania z działalności Centrum.

Wskaźniki będą porównywane w kolejnych latach realizacji powiatowego programu, co pozwoli na ocenę poziomu osiągnięcia celów szczegółowych oraz celu głównego. Jednocześnie ocena ta pozwoli na ewentualną modyfikację zakładanych działań.

7. Źródło finansowania programu

Źródłem finansowania powiatowego programu będą środki finansowe:

- 1) z budżetu powiatu proszowickiego,
- 2) z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- 3) z budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- 4) z innych programów i grantów.

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Style interakcji wychowawczych według Diany Baumrind

CZĘŚĆ IV Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie

SPIS TREŚCI

Wstęp	
1. Założenia programowe.....	41
2. Cele programu.....	41
3. Adresaci programu	42
4. Warunki uczestnictwa w programie	42
5. Realizatorzy Programu.....	43
6. Miejsce realizacji programu.....	43
7. Założenia merytoryczne programu	43
8. Zakładane rezultaty realizacji programu.....	45
9. Wskaźniki realizacji programu.....	45
10. Monitoring i ewaluacj.....	45
11. Źródło finansowania progrmu.....	46

Wstęp

Program korekcyjno-edukacyjny jest jednym ze skutecznych sposobów oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie, zawierającym określone elementy i strukturę działań oraz określonym w czasie, a po jego zakończeniu oceniany pod względem skuteczności i efektywności, poprzez monitoring zachowań osoby, która ukończyła program

Podstawowym celem wszystkich działań wynikających z realizacji programu jest powstrzymanie sprawców od stosowania przemocy w rodzinie.

1. Założenia programowe

Podstawą programu jest założenie, iż:

- 1) przemoc wobec najbliższych jest zachowaniem wyuczonym i kształtowanym społecznie,
- 2) poddając sprawcę odpowiednim oddziaływaniom psycho – edukacyjnym można doprowadzić do redukcji jego zachowań agresywnych,
- 3) stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwione stwierdzeniem, że była ona skutkiem prowokacji ze strony doznającej przemocy,
- 4) stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

2. Cele programu

Głównym celem programu jest pomoc osobom stosującym przemoc w rodzinie w zaprzestaniu przemocy poprzez edukację mającą na celu:

- 1) powstrzymania osoby stosujące przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy poprzez uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
- 2) rozwijania umiejętności samokontroli i zasad współżycia w rodzinie,
- 3) kształtowania umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy,
- 4) uznania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- 5) zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy,
- 6) zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy,
- 7) uzyskania informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych,
- 8) umiejętność konstruktywnego wyrażania uczuć,
- 9) rozpoznanie sygnałów zapowiadających zachowania przemocowe,

- 10) podniesienie świadomości na temat zagrożeń wynikających z użycia środków psychoaktywnych,
- 11) zwiększenie świadomości w zakresie konsekwencji przemocy domowej,
- 12) promowanie pozytywnych postaw (w tym poczucia odpowiedzialności za własne czyny).

3. Adresaci programu

Adresatami programu są osoby dorosłe przebywające na terenie Powiatu Proszowickiego, które identyfikują się z problemami przemocy, wykazują odpowiednią motywację do zmian, a przede wszystkim:

- 1) osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je jednocześnie do uczestnictwa w programie korekcyjno – edukacyjnym,
- 2) osoby stosujące przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków (oddziaływania korekcyjno – edukacyjne mogą w tym przypadku stanowić uzupełnienie podstawowej terapii),
- 3) osoby, które w wyniku innych okoliczności zgłaszają się do uczestnictwa w programie korekcyjno – edukacyjnym, np. kierowani przez Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, Sąd, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- 4) osoby zgłaszające gotowość w jego uczestnictwie niezależnie od działań instytucji pomocowych na terenie powiatu.

Uczestnictwa w programie odmawia się:

- 1) osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi,
- 2) osobom z chorobą psychiczną,
- 3) osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły terapię,
- 4) nałogowym hazardzistą.

4. Warunki uczestnictwa w programie:

- 1) uczestnicy Programu muszą być zdrowi psychicznie oraz zachowywać abstynencję od alkoholu lub innych środków odurzających,

- 2) osoby stosujące przemoc w rodzinie, wobec których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków i innych środków odurzających, substancji psychoaktywnych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnień,
- 3) kandydaci do udziału w programie przyznają się do stosowania przemocy w rodzinie,
- 4) przyjęcie do udziału w programie potwierdzone jest zawarciem kontraktu na aktywny udział w sesjach,
- 5) każdy uczestnik zobowiązany jest do podpisywania listy obecności na zajęciach,
- 6) zakwalifikowanie do grupy zostanie poprzedzone rekrutacją uczestników.

5. Realizatorzy Programu

Realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach. Zajęcia prowadzone będą przez 2 osoby (kobieta i mężczyzna) posiadające kwalifikacje zawodowe określone w § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne.

6. Miejsce realizacji programu

Program będzie realizowany w budynku Gminy i Miasta Proszowice, w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach, ul. 3 Maja 72, 32-100 Proszowice, w godzinach popołudniowych.

7. Założenia merytoryczne programu:

- 1) program realizowany będzie w cyklu rocznym,
- 2) program będzie składał się z dwóch etapów:
  - a) spotkania indywidualne każdym uczestnikiem programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne,
  - b) spotkania grupowe, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych (wykłady oraz warsztaty),
- 3) ilość spotkań indywidualnych jest uzależniona od specyficznych potrzeb uczestnika i ma na celu:
  - a) wstępne rozpoznanie i pogłębioną diagnozę sytuacji psychologicznej kandydata,

- b) zapoznanie uczestnika z programem i jego założeniami,
  - c) zakwalifikowanie do udziału w programie,
  - d) zawarcie z uczestnikiem kontraktu na aktywny udział w programie,
- 4) sesje grupowe, w ramach, których prowadzona jest praca korekcyjno – edukacyjna ze sprawcami przemocy będą realizowane w oparciu o elementy:
- a) edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc,
  - b) promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
  - c) stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
  - d) uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli,
- 5) sesje grupowe obejmować będą tematy:
- a) społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej,
  - b) problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
  - c) planowanie i rozwijanie samokontroli,
  - d) alkohol i patologia życia rodzinnego,
  - e) komunikacja interpersonalna,
  - f) promocja pozytywnych standardów i wartości,
  - g) przemoc seksualna,
  - h) dzieci, przemoc i wychowanie,
  - i) tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych,
- 6) szczegółowy harmonogram spotkań zostanie opracowana przez osoby prowadzące program,
- 7) łączny czas jednej edycji programu będzie obejmował nie mniej niż 60 godzin zajęć,
- 8) jedna edycja programu obejmować będzie pracę z grupą liczącą nie mniej niż 5 osób oraz nie więcej niż 10 osób,
- 9) zajęcia odbywać się będą raz w tygodniu przez trzy do czterech godzin,
- 10) udział uczestników w programie jest bezpłatny,
- 11) osoba ukończy program, jeżeli weźmie udział w min. 75 % spotkań.

8. Zakładane rezultaty realizacji programu

- 1) uznania przez sprawców faktu stosowania przemocy,
- 2) uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
- 3) powstrzymanie się przez te osoby od aktów przemocy,
- 4) uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- 5) nabycie umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych,
- 6) zdobycia wiedzy w zakresie wychowywania dzieci bez przemocy,
- 7) zmiany w postawach i zachowaniu sprawców,
- 8) zmiany zachowań agresywnych na asertywne,
- 9) nabycia konstruktywnego wyrażania uczuć,
- 10) nabycia umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych i stresujących,
- 11) zwiększenia odpowiedzialności za swoje czyny.

9. Wskaźniki realizacji programu

1. Liczba wydanych i rozdysponowanych materiałów.
2. Liczba zorganizowanych edycji programu.
3. Liczba odbytych godzin i/lub spotkań.
4. Liczba osób, które uczestniczyły w programie.

10. Monitoring i ewaluacja

Monitoring oddziaływań korekcyjnych prowadzony będzie w trakcie trwania edycji oraz po jej zakończeniu. Ponadto na ostatnim spotkaniu dokonywane będzie podsumowanie uczestnictwa w programie i wypełnienie ankiety ewaluacyjnej. Monitoring będzie odbywał się do 3 lat po zakończeniu edycji, co pół roku, poprzez przeprowadzenie rozmów/wypełnienie ankiet z uczestnikami lub ich rodzinami bądź innymi osobami, np. pracownikami instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Monitorowanie programu odbywać się będzie poprzez składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach corocznego sprawozdania z realizacji programu, stanowiącego załącznik do sprawozdania z działalności Centrum. Ponadto będą wykonywane wszelkie sprawozdania publikowane przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie dotyczące realizacji ww. programu.

Program będzie realizowany zgodnie z rekomendacjami dotyczącymi realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc opracowanymi przez Małopolski

Urząd Wojewódzki w Krakowie. Zmiany ww. rekomendacji nie wymagają aktualizacji treści niniejszego programu.

11. Źródło finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat. Zatem na realizację programu otrzymywane będą dotacje celowe z budżetu państwa. Dodatkowo przeznaczone zostaną środki własne Powiatu Proszowickiego.

CZĘŚĆ V Program psychologiczno – terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie

SPIS TREŚCI

1. Cele programu	48
2. Adresaci programu.....	48
3. Warunki uczestnictwa w programie	48
4. Realizatorzy Programu.....	49
5. Miejsce realizacji programu	49
6. Założenia merytoryczne programu.....	49
7. Zakładane rezultaty programu	50
8. Wskaźniki realizacji programu	51
9. Monitoring i ewaluacja.....	51
10. Źródło finansowania progrmu.....	51

1. Cele programu

Celem programu jest poprawa jakości życia rodzin dotkniętych przemocą, poprzez rozwijanie i utrwalanie kompetencji sprawców przemocy w zakresie komunikacji z osobami najbliższymi, bez stosowania przemocy.

W zależności od dokonanej diagnozy sytuacji rodzinnej i klinicznej uczestników, szczegółowe cele mogą dotyczyć:

- 1) zdobycia lub poszerzenia przez uczestników wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych,
- 2) utrwalenia wyuczonych pozytywnych zmian u osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny,
- 3) kształtowania umiejętności psychospołecznych (asertywności, rozpoznawania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, konfliktowych, itp.),
- 4) rozwijanie zdolności samoakceptacji,
- 5) poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych,
- 6) umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych, partnerskich.

2. Adresaci programu

- 1) osoby, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny,
- 2) osoby, które aktualnie biorą udział w programie kor-ed (cykl jest w końcowej fazie realizacji oraz prowadzone są działania rekrutacyjne do programu psychologiczno-terapeutycznego) i z diagnozy dokonanej przez realizatora programu kor-ed wynika wskazanie, a ze strony uczestnika gotowość do dalszej, pogłębionej pracy,
- 3) osoby, które nie uczestniczyły w programie kor-ed, ale prezentują dużą świadomość i motywację do pracy nad korekcją/rozwojem własnego funkcjonowania w relacjach rodzinnych, np. w wyniku innych kontaktów ze specjalistami (terapeutami, psychoterapeutami, i innymi),
- 4) pary małżeńskie/partnerskie, których relacja miała charakter przemocowy, a które wykazują pozytywną motywację do pracy nad korekcją/rozwojem relacji rodzinnych.

3. Warunki uczestnictwa w programie

- 1) uczestnicy Programu muszą być zdrowi psychicznie oraz zachowywać abstynencję od alkoholu lub innych środków odurzających,

- 2) osoby stosujące przemoc w rodzinie, wobec których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków i innych środków odurzających, substancji psychoaktywnych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnień,
- 3) kandydaci do udziału w programie przyznają się do stosowania przemocy w rodzinie,
- 4) przyjęcie do udziału w programie potwierdzone jest zawarciem kontraktu na aktywny udział w sesjach,
- 5) każdy uczestnik zobowiązany jest do podpisywania listy obecności na zajęciach,
- 6) zakwalifikowanie do grupy zostanie poprzedzone rekrutacją uczestników:
  - a) rozsyłaniem informacji do instytucji współpracujących,
  - b) bieżącą współpracą z OPS, PCPR,
  - c) umieszczaniem informacji na stronach internetowych, ulotkach.

4. Realizatorzy Programu

Realizatorami programu będą:

- 1) realizatorzy programów korekcyjno-edukacyjnych z doświadczeniem minimum trzech edycji prowadzenia programu korekcyjno-edukacyjnego, lub
- 2) psycholodzy, psychoterapeuci, terapeuci posiadający co najmniej 3-letnie doświadczenie zawodowe w pracy z osobami uwikłanymi w przemoc w rodzinie.

5. Miejsce realizacji programu

Program będzie realizowany w budynku Gminy i Miasta Proszowice, w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach, ul. 3 Maja 72, 32-100 Proszowice, w godzinach popołudniowych.

6. Założenia merytoryczne programu

- 1) program realizowany będzie w cyklu roczny,
- 2) rodzaj spotkań: spotkania indywidualne, małżeńskie/partnerskie/rodzinne, grupowe,
- 3) realizacja programu przebiegać będzie w zależności od specyfiki uczestników, w tym szczególnie w zależności od:
  - a) zdiagnozowanych czynników wpływających dotychczas i aktualnie na relacje w rodzinach uczestników,
  - b) poziomu samoświadomości i motywacji uczestników i ich małżonków(-ek), partnerów(-ek), członków rodziny – do pracy korekcyjnej,
- 4) w trakcie cyklu programowego poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie,

5) charakter spotkań i bloki tematyczne w programie:

- a) spotkania diagnostyczne – rozeznanie potrzeb, trudności w relacji i wzajemnych oczekiwań partnerów/małżonków, dotyczących programu oraz przyszłego życia rodziny,
- b) spotkania edukacyjne – przekaz i praca warsztatowa w obrębie treści założonych w programie i wynikających z diagnozy sytuacji uczestników,
- c) spotkania korekcyjne – analiza mechanizmów i czynników wpływających na stan relacji, budowanie pozytywnych aspektów wpływu na relację, ćwiczenie komunikacji w relacji, rola informacji zwrotnych, w tym od osoby(-ów) prowadzącej(-ych), tworzenie strategii rozwoju relacji po zakończeniu programu - kontynuacji w kontakcie z innymi specjalistami.

6) szczegółowy harmonogram spotkań zostanie opracowana przez osoby prowadzące program, obejmujący m.in. tematykę:

- a) integracja, budowanie bezpieczeństwa w grupie (w przypadku realizacji programu w formie pracy grupowej),
  - b) edukacja w zakresie podstawowym dot. zjawiska przemocy w rodzinie (szczególnie dla osób, które nie uczestniczyły w zajęciach programu kor-ed),
  - c) komunikacja w relacji – style komunikacji: agresywny, uległy, asertywny,
  - d) rozwijanie i utrwalanie metody komunikacji z osobami najbliższymi, bez stosowania przemocy,
  - e) rola emocji w relacji, umiejętność wyrażania emocji bez agresji,
  - f) poznawanie siebie w relacjach: diagnozowanie osobistych uwarunkowań, blokad, zasobów mających wpływ na funkcjonowanie w relacjach,
  - g) analiza swoistych dla danego związku czynników zagrożenia i czynników wzmacniających pozytywny rozwój relacji,
- wyznaczanie kierunków rozwoju relacji związku (rodziny) – strategia własnych działań uczestników programu i wspomagania się specjalistami.

7) liczba godzin – minimum 10 godzin dla 1 rodziny/pary. Faktyczna liczba godzin wynika z diagnozy potrzeb i motywacji osób - uczestników programu, zależna jest jednak od możliwości finansowych,

8) zajęcia odbywać się będą średnio raz w tygodniu,

9) udział uczestników w programie jest bezpłatny,

10) osoba ukończy program, jeżeli weźmie udział w min. 75 % spotkań.

7. Zakładane rezultaty programu

Założenia programu mają na celu przyczynienie się do:

- 1) zbudowania poczucia bezpieczeństwa,
- 2) nabycia umiejętności właściwej komunikacji,

- 3) zdobycia wiedzy w obszarze negatywnego zjawiska przemocy w rodzinie,
- 4) nauczenia się właściwego wyrażania emocji bez użycia agresji,
- 5) poznania siebie w kontaktach interpersonalnych w kontekście osobistych zasobów i blokad,
- 6) nabycia umiejętności budowania nowych, pozytywnych relacji w związku małżeńskim, partnerskim i rodzinie,
- 7) określenia własnych pomysłów na odnajdywanie się w relacjach w związku małżeńskim, partnerskim i rodzinie,
- 8) dokonania zmiany obrazu siebie poprzez pracę nad sobą.

8. Wskaźniki realizacji programu:

- 1) Liczba wydanych i rozdysponowanych materiałów promocyjnych (ulotek, broszur).
- 2) Liczba zorganizowanych spotkań/ zajęć/ warsztatów wraz z liczbą osób, które w nich uczestniczyły.
- 3) Liczba osób, które ukończyły program psychologiczno – terapeutyczny.

9. Monitoring i ewaluacja

Na ostatnim spotkaniu dokonywane będzie podsumowanie uczestnictwa w programie i wypełnienie ankiety ewaluacyjnej. Ocena skuteczności programu będzie również po zakończeniu programu poprzez przeprowadzenie rozmów z uczestnikami lub ich rodzinami bądź innymi osobami, np. pracownikami instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Monitorowanie programu odbywać się będzie poprzez składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach corocznego sprawozdania z realizacji programu, stanowiącego załącznik do sprawozdania z działalności Centrum. Ponadto będą wykonywane wszelkie sprawozdania publikowane przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie dotyczące realizacji ww. programu. Program będzie realizowany zgodnie z rekomendacjami dotyczącymi realizacji programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc opracowanymi przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie. Zmiany ww. rekomendacji nie wymagają aktualizacji treści niniejszego programu.

10. Źródło finansowania programu

Zakłada się finansowanie programu ze środków otrzymanych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, środków własnych Powiatu Proszowickiego oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020r. poz. 218 z późn.zm.) do zadań własnych powiatu należy w szczególności: opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Założeniem Programu jest podejmowanie działań mających na celu ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu proszowickiego.

Mając na uwadze powyższe, podjęcie uchwały jest uzasadnione.